Κυριακή μετά την Ύψωση του Τιμίου Σταυρού: Για την αυταπάρνηση που οδηγεί στη Σωτηρία (Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 15 Σεπτεμβρίου, 2023

[Υπομνηματισμός στα εδάφια Ματθ. 16 ,24-27]

«Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι (: Τότε ο Ιησούς είπε στους μαθητές Του: "Εάν κάποιος θέλει να με ακολουθήσει ως μαθητής μου, ας διακόψει κάθε σχέση με τον διεφθαρμένο από την αμαρτία εαυτό του κι ας πάρει τη σταθερή απόφαση να υποστεί ακόμη και θάνατο σταυρικό και βίαιο. Κι ας με ακολουθήσει μιμούμενος σε όλα το παράδειγμά μου· και να μη διστάσει να προβεί στις αποφάσεις και τις θυσίες αυτές)»[Ματθ.16,24].

«***Τότε*** *ο Ιησούς είπε στους μαθητές Του*», λέγει ο ιερός Ευαγγελιστής· πότε δηλαδή; Όταν ο Πέτρος λίγο πριν είχε πει: **« *Ἵλεώς σοι, Κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο****(:ο Θεός να σε φυλάξει, Κύριε, από όσα φοβερά μας είπες ότι θα σου συμβούν· Δεν πρέπει να σου συμβούν αυτά)»***[Ματθ.16,22]· και άκουσε ως απάντηση από τον Κύριο: **« *Ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ· σκάνδαλόν μου εἶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων*** *(:Πήγαινε πίσω μου και φύγε από μπροστά μου, σατανά˙ μου είσαι εμπόδιο στο δρόμο του καθήκοντός μου και πειρασμός· διότι δεν φρονείς εκείνα που αρέσουν στον Θεό, αλλά εκείνα που αρέσουν στους ανθρώπους)»***[Ματθ. 16,23]· διότι δεν αρκέστηκε στην επιτίμηση μόνο, αλλά θέλοντας να δείξει και με το παραπάνω και το ότι τα λόγια του Πέτρου ήταν**άτοπα και ανάρμοστα** και να αποκαλύψει και το κέρδος που θα πήγαζε από το Πάθος, λέγει: «*Εσύ μου λέγεις*: "*ο Θεός να σε φυλάξει και να σε ευσπλαχνιστεί, ώστε να μη σου συμβεί αυτό*"· *εγώ όμως σου λέγω ότι* ***δεν είναι μόνο επιβλαβές για σένα και ολέθριο το να με εμποδίσεις και να δυσφορείς για το Πάθος μου, αλλά ότι ούτε θα μπορέσεις να σωθείς εάν και εσύ ο ίδιος δεν είσαι προετοιμασμένος με κάθε τρόπο να πεθάνεις»***. Για να μη νομίσουν δηλαδή ότι είναι ανάξιο Αυτού το να πάθει, διδάσκει σε αυτούς το κέρδος του πράγματος, όχι μόνο με όσα είχαν προηγηθεί, αλλά και με όσα επρόκειτο να ακολουθήσουν.

Στο περιστατικό που καταγράφεται από τον ευαγγελιστή Ιωάννη, λοιπόν, λέγει:**«*Ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει****(:Αληθινά σας λέω, εάν το μικρό σπυρί του σιταριού δεν πέσει στη γη και δεν σαπίσει μέσα στο χώμα, μένει απλώς*

ένας μόνο σπόρος και δεν πολλαπλασιάζεται. Εάν όμως με τη σπορά του στη γη πεθάνει και ταφεί, βγάζει πολύ καρπό. Έτσι κι εγώ, εάν πεθάνω, όπως ο Πατέρας μου όρισε, θα καρποφορήσω τη σωτηρία του ανθρωπίνου γένους)»[Ιω.12,24]. Στην αντίστοιχη περικοπή του Ματθαίου στο συγκεκριμένο σημείο [Ματθ.16,24], διδάσκοντας αυτό σε μεγαλύτερο βάθος, δεν περιορίζει τον λόγο μόνο στον Εαυτό του, περί του ότι πρέπει δηλαδή να πεθάνει, αλλά **επεκτείνει αυτόν και προς εκείνους**. «*Είναι δηλαδή* ***τόσο το κέρδος*** *αυτού του πράγματος, ώστε και για σας το να μη θέλετε μεν να πεθάνετε να είναι φοβερό, ενώ το να είστε όμως έτοιμοι προς αυτό να είναι αγαθό*».

Αλλά αυτό μεν το δηλώνει με όσα λέγει στη συνέχεια, ενώ τώρα εξετάζει αυτό από μία μόνο σκοπιά. Και πρόσεχε ότι **δεν ομιλεί κατά τρόπο καταναγκαστικό**· διότι δεν είπε ότι «*και αν θέλετε, και αν δεν θέλετε, πρέπει να πάθετε εσείς αυτό*»· αλλά τι είπε; «***Εάν κάποιος θέλει να με ακολουθήσει***». «*Δεν εκβιάζω, δεν εξαναγκάζω, αλλά τον καθένα αφήνω κύριο της προαιρέσεώς του· για τον λόγο αυτό λέω: «****εάν κάποιος θέλει****»· διότι προς αγαθά προσκαλώ· όχι προς κακά και δυσάρεστα, όχι προς κόλαση και τιμωρία, για να αναγκάσω*».

Πράγματι λοιπόν αυτή η ίδια η φύση του πράγματος είναι ικανή να προσελκύσει. Και λέγοντας αυτά προσείλκυε ακόμη περισσότερο· διότι εκείνος μεν, ο οποίος χρησιμοποιεί βία, πολλές φορές αποτρέπει τον ακροατή του · εκείνος όμως που αφήνει ελεύθερο τον ακροατή να κάνει τις επιλογές του, περισσότερο τον προσελκύει· διότι **έχει μεγαλύτερη δύναμη από τη βία η ελεύθερη εκλογή.** Για τον λόγο αυτόν ο Κύριος έλεγε: «***εάν κάποιος θέλει***». «*Είναι μεγάλα*», λέγει, «*τα αγαθά τα οποία σας προσφέρω και τέτοια, ώστε να σπεύδετε με τη θέλησή σας*». Πράγματι δεν θα ήταν δυνατόν να προσελκύσει κανείς με τη βία, ούτε και αν ακόμη πρόσφερε χρυσό και έθετε θησαυρό μπροστά μας. Εάν λοιπόν προς εκείνα δεν προσελκύει κανείς με βίαιο τρόπο, πολύ περισσότερο ο Θεός προς τα επουράνια αγαθά· διότι **εάν δεν σε πείθει να προστρέξεις η φύση του πράγματος, ούτε να λάβεις είσαι άξιος, αλλά ούτε και εάν λάβεις, θα γνωρίσεις καλώς εκείνο που έλαβες**.

Για τον λόγο αυτό ο Χριστός δεν αναγκάζει, αλλά προτρέπει, σεβόμενος την ελευθερία μας. Επειδή λοιπόν φαίνονταν να διαδίδουν πολλά, και ιδιαιτέρως να στενοχωριούνταν γι’ αυτό που τους είπε, λέγει: «*δεν χρειάζεται να θορυβείστε και να ταράζεστε. Εάν δεν θεωρείτε ότι αυτό που σας έχει ειπωθεί είναι αίτιο αναρίθμητων αγαθών και θα σας οδηγήσει στη σωτηρία σας, δεν εκβιάζω, ούτε εξαναγκάζω, αλλά εάν κάποιος θέλει να με ακολουθήσει, αυτόν προσκαλώ. Μη νομίζετε όμως ότι τούτο είναι το να με ακολουθείτε, αυτό το οποίο πράττετε τώρα ακολουθώντας με.* ***Είναι ανάγκη να υπομείνετε πολλούς κόπους, πολλούς κινδύνους εάν έχετε σκοπό να με ακολουθήσετε****. Δεν πρέπει λοιπόν, Πέτρε, επειδή τώρα με ομολόγησες Υιό του Θεού, να περιμένεις για τον λόγο αυτό και μόνο*

στεφάνους και να νομίζεις ότι είναι αρκετό αυτό για σένα για τη σωτηρία σου, και να αισθάνεσαι λοιπόν τον εαυτό σου ασφαλή και αναπαυμένο, διότι τάχα πραγματοποίησες το παν με το να με ομολογήσεις απλά με τα λόγια. Μπορώ βέβαια επειδή είμαι Υιός του Θεού, να μη σε αφήσω να λάβεις πείρα των δυσχερειών· δεν το θέλω όμως αυτό για χάρη σου, ώστε να συνεισφέρεις και ο ίδιος κάτι και να γίνεις άξιος για μεγαλύτερες τιμές». Ούτε βέβαια, εάν κανείς είναι κριτής των αγώνων και έχει αθλητή ένα φίλο του, θα θελήσει να τον στεφανώσει απλά και μόνο από εύνοια, αλλά και για τους δικούς του κόπους, και προπαντός γι' αυτό, επειδή τον αγαπά· **έτσι και ο Χριστός αυτούς τους οποίους ιδιαιτέρως αγαπά, αυτούς κατεξοχήν θέλει να προκόπτουν, και με τη δική τους προαίρεση και όχι μόνο από τη βοήθειά Του.**

Πρόσεξε, όμως, ότι και τον λόγο κάνει υποφερτό. Δεν περιορίζει λοιπόν τις δυσκολίες και τα εμπόδια μόνο σε αυτούς, αλλά και παρουσιάζει την αλήθεια αυτή και τη διδασκαλία κοινή για όλη την οικουμένη, λέγοντας: «*Εάν κάποιος θέλει*», είτε γυναίκα, είτε άνδρας, είτε άρχοντας, είτε αρχόμενος, ας ακολουθεί αυτήν την οδό. Και φαίνεται μεν εκ πρώτης όψεως ότι ένα πράγμα έχει πει, τρία όμως είναι αυτά που λέει· το «***ας απαρνηθεί κανείς τον εαυτό του***», το «***ας σηκώσει τον σταυρό του***» και το «***ας με ακολουθήσει***»· και τα μεν δύο είναι αλληλένδετα, το άλλο όμως ειπώθηκε ως κάτι ξεχωριστό.

Αλλά ας δούμε πρώτα **τι άραγε σημαίνει το να αρνηθούμε τον εαυτό μας** . Ας μάθουμε προηγουμένως τι σημαίνει να αρνηθούμε κάποιον άλλο άνθρωπο και τότε θα κατανοήσουμε πληρέστερα τι περίπου σημαίνει να αρνηθούμε τον εαυτό μας. Τι σημαίνει λοιπόν να αρνηθούμε έναν άλλον άνθρωπο; Εκείνος ο οποίος αρνείται κάποιον άλλον, λόγου χάριν τον αδελφό του ή τον δούλο του, ή οποιονδήποτε άλλον, και αν ακόμη τον δει να μαστιγώνεται ή να αλυσοδένεται ή να οδηγείται σε φυλακή ή οτιδήποτε άλλο να πάσχει, δεν τον συμπαρίσταται, δεν τον βοηθεί, δεν κάμπτεται, δεν υποφέρει κάτι χάριν αυτού, επειδή άπαξ διαπαντός αποξενώθηκε από αυτόν.

Τέτοια αδιαφορία λοιπόν επιθυμεί να δείχνουμε για το σώμα μας, ώστε και αν το μαστιγώνουν ή το καταδιώκουν ή το καίνε ή οτιδήποτε το κάνουν, να μην το λυπούμαστε· διότι αυτό σημαίνει το να μη λυπάται κανείς κάτι. Επειδή και οι γονείς τότε πραγματικά λυπούνται τα τέκνα, όταν αφού τα παραδώσουν στους διδασκάλους, δώσουν εντολή σε αυτούς να μην τα λυπούνται. Έτσι και ο Χριστός· **δεν είπε να μη λυπούμαστε τον εαυτό μας, αλλά κάτι πολύ περισσότερο από αυτό, το «να απαρνηθούμε τον εαυτό μας»** · δηλαδή, να μην έχει τίποτε κοινό προς τον εαυτό του, αλλά να τον παραδίδει στους κινδύνους, στους αγώνες, και τέτοια να είναι η όλη στάση του σαν να ήταν κάποιος άλλος που τα έπασχε αυτά. Και δεν είπε: «*ας αρνηθεί*», αλλά «***ας απαρνηθεί***», φανερώνοντας πάλι και με τη μικρή αυτή προσθήκη το έπακρο της αρνήσεως του εαυτού μας· διότι πράγματι με το σύνθετο ρήμα «*απαρνηθεί*» δίνεται ακόμη

μεγαλύτερη έμφαση και απολυτότητα στην άρνηση απ' ό,τι με το απλό «*αρνηθεί*».

«***Και ας σηκώσει τον σταυρό του***». Τούτο προέρχεται εξ εκείνου που είπε προηγουμένως, δηλαδή την πλήρη αυταπάρνηση. **Για να μη νομίσεις δηλαδή, ότι πρέπει να απαρνηθείς τον εαυτό σου όσον αφορά μόνο τα εναντίον σου λόγια και τις ύβρεις και τις κατηγορίες, λέγει και μέχρι ποιου βαθμού πρέπει να απαρνηθείς τον εαυτό σου· δηλαδή μέχρι θανάτου, και μάλιστα θανάτου επονείδιστου(σταυρικού)**.Για τον λόγο αυτό δεν είπε «*ας απαρνηθεί τον εαυτό του μέχρι θανάτου*», αλλά «*ας σηκώσει τον σταυρό του*», δηλώνοντας τον ατιμωτικό θάνατο· **και ότι όχι μία φορά, ούτε δύο, αλλά σε όλη μας την ζωή, πρέπει να το κάνουμε αυτό.** «*Συνεχώς δηλαδή*», λέγει, «*να σκέπτεσαι τον θάνατο αυτόν και καθημερινά να είσαι έτοιμος προς σφαγή· διότι* ***επειδή πολλοί μεν περιφρόνησαν τα χρήματα και την τρυφή και τη δόξα, τον θάνατο όμως δεν τον περιφρόνησαν, αλλά φοβήθηκαν τους κινδύνους, εγώ»,*** λέγει, ***«θέλω ο δικός μου στρατιώτης να παλεύει μέχρις αίματος και οι αγώνες να φθάνουν μέχρι σφαγής»***. Ώστε και αν είναι ανάγκη και θάνατο να υπομείνουμε, είτε θάνατο επονείδιστο, είτε θάνατο επικατάρατο, είτε να διασύρεται η υπόληψή μας, **όλα πρέπει να τα υποφέρουμε με γενναιότητα, και κατ' αυτόν τον τρόπο να χαιρόμαστε πιο πολύ**.

«***Και ας με ακολουθεί***». Επειδή δηλαδή είναι δυνατό και να πάσχει κανείς χωρίς να ακολουθεί τον Χριστό, όταν κανείς δεν υφίσταται τα παθήματα για χάρη Του (καθόσον και οι ληστές υποφέρουν πολλά και φοβερά και οι τυμβωρύχοι και οι απατεώνες), **για να μην νομίσεις ότι αρκεί η ύπαρξη μόνη των δεινών, προσθέτει και την προϋπόθεση των δεινών.** Ποια λοιπόν είναι αυτή; **Πραγματοποιώντας αυτά και πάσχοντας αυτά, να ακολουθείς Αυτόν και να υπομένεις τα πάντα χάριν Αυτού και να έχεις και την υπόλοιπη αρετή** . Καθόσον και τούτο φανερώνει το «***Ας με ακολουθεί***»· ώστε να μην επιδεικνύουμε μόνο ανδρεία κατά τη διάρκεια των δεινών, αλλά και σωφροσύνη και επιείκεια και κάθε είδος ευσέβειας. **Αυτό σημαίνει το να ακολουθούμε τον Χριστό, όπως πρέπει, το να φροντίζουμε και για τα άλλα είδη της αρετής και το να υποφέρουμε τα πάντα γι' Αυτόν**.

Διότι υπάρχουν εκείνοι, οι οποίοι ακολουθούν τον διάβολο και πάσχουν αυτά, και χάριν εκείνου παραδίδουν τις ψυχές τους· αλλά εμείς πρέπει να τα πάσχουμε χάριν του Χριστού, μάλλον δε χάριν του ίδιου μας του εαυτού. Εκείνοι μεν ακολουθούν τον διάβολο και υποφέρουν για να βλάψουν τους εαυτούς τους και εδώ και εκεί(στη μέλλουσα ζωή)· **εμείς όμως ακολουθούμε τον Χριστό και υποφέρουμε για να κερδίσουμε και τις δύο.** Πώς λοιπόν δεν είναι απόδειξη της πιο μεγάλης ανοησίας, το να μην επιδεικνύουμε ούτε την ίδια ανδρεία με αυτούς οι οποίοι οδηγούνται στην απώλεια και μάλιστα τη στιγμή που εμείς πρόκειται να αποκομίσουμε τόσα στεφάνια**; Αν και σε μας, βέβαια, και ο Χριστός**

παρίσταται ως βοηθός, σε εκείνους όμως κανείς.

Έδωσε φυσικά και προηγουμένως αυτήν την παραγγελία όταν απέστελλε αυτούς λέγοντας: **«*Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε*(*:Μην πάτε σε δρόμο που θα σας οδηγήσει σε χώρα που κατοικούν ειδωλολάτρες και μην μπείτε σε πόλη που ανήκει σε Σαμαρείτες”*)»**[Ματθ.10,5] και: **«*Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί. Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς· καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν*(*:Να λοιπόν, εγώ ο Κύριός σας σάς αποστέλλω για να είστε σαν πρόβατα ήμερα ανάμεσα σε αιμοβόρους λύκους, με τους οποίους μοιάζουν οι εχθροί του ευαγγελίου, οι οποίοι είναι κυριευμένοι από τα άγρια πάθη της σάρκας. Αφού λοιπόν τόσο δεινή θα είναι η θέση σας, φροντίστε να είστε φρόνιμοι σαν τα φίδια, ώστε να μην εκθέτετε τον εαυτό σας σε ανωφελείς και ανόητους κινδύνους, και άκακοι κι απλοί σαν τα περιστέρια.Έχοντας ως μόνο όπλο τη φρόνηση και την ακακία αυτή να προφυλάγεστε απ’ τους ανθρώπους· διότι θα σας παραδώσουν σε συνέδρια για να καταδικαστείτε απ’ αυτά, και στις συναγωγές τους, και θα σας μαστιγώσουν μπροστά στον λαό. Ακόμη θα σας σύρουν μπροστά σε ηγεμόνες και σε βασιλείς ως κατηγορούμενους για μένα, για να δώσετε μαρτυρία για το πρόσωπό μου που να την ακούσουν και αυτοί και οι εθνικοί, ώστε να μην προφασίζονται ύστερα ότι δεν άκουσαν το κήρυγμά σας)*»**[Ματθ.10,16-18], τώρα όμως εκτενέστερα μάλλον και αυστηρότερα· διότι τότε ανέφερε μόνο τον θάνατο, ενώ **εδώ έκανε λόγο και περί του σταυρού, και μάλιστα περί συνεχούς σταυρού**· διότι λέγει: «***ας σηκώσει τον σταυρό του***»· δηλαδή, **ας βαστάζει συνεχώς και ας φέρει τον σταυρό**. Και τούτο συνηθίζει να κάνει παντού, όχι εξαρχής και εκ προοιμίων, αλλά ήσυχα και σιγά-σιγά να εισάγει τα μεγαλύτερα των παραγγελμάτων, για να μην παραξενεύονται όσοι ακούνε.

Έπειτα επειδή φαινόταν ότι είναι υπερβολικό αυτό που ειπώθηκε, βλέπε ότι με τα επόμενα λόγια τούς παρηγορεί και υπόσχεται έπαθλα τα οποία υπερτερούν των ιδρώτων και των κόπων που θα κατέβαλλαν με τον αγώνα τους· **και όχι μόνο βραβεία, αλλά και την αντιμισθία της κακίας** . Πράγματι, με αυτήν ασχολείται περισσότερο παρά για εκείνα, επειδή τους περισσότερους συνηθίζει να σωφρονίζει όχι τόσο η προσφορά των αγαθών, όσον η απειλή των φοβερών.

Πρόσεχε λοιπόν πώς και από εδώ αρχίζει και σε αυτό καταλήγει: **«*Ὅς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ᾽ ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν*. *τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;***(*: διότι εκείνος που θέλει να

σώσει τη ζωή του, αυτός θα χάσει την πνευματική και ευτυχισμένη αιώνια ζωή· ενώ εκείνος που θα χάσει τη ζωή του για την ομολογία και υπακοή του σε μένα, θα τη βρει στο μελλοντικό αιώνα, όπου θα κερδίσει την αιώνια ζωή.Και η αιώνια αυτή ζωή είναι το παν· διότι ποια ωφέλεια έχει ο άνθρωπος, εάν κερδίσει τον κόσμο ολόκληρο, χάσει όμως την ψυχή του, η οποία ως πνευματική και αιώνια δεν συγκρίνεται με κανένα από τα υλικά αγαθά του φθαρτού κόσμου; Ή εάν ένας άνθρωπος χάσει την ψυχή του, τι θα δώσει ως αντάλλαγμα, με το οποίο θα την εξαγοράσει από την αιώνια απώλεια;)»[Ματθ. 16,25-26].

Αυτό λοιπόν που λέγει εδώ ο Κύριος, σημαίνει: «*όχι από έλλειψη λύπης προς εσάς, αλλά από υπερβολική λύπη (και φροντίδα) παραγγέλλω αυτά. Καθόσον εκείνος ο οποίος λυπάται να τιμωρήσει το τέκνο του, το καταστρέφει και το οδηγεί στην απώλεια· εκείνος όμως ο οποίος δεν λυπάται, το διασώζει*». Τούτο έλεγε και κάποιος σοφός: « ***Σὺ μὲν γὰρ πατάξεις αὐτὸν ῥάβδῳ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ θανάτου ῥύσῃ****(:διότι εσύ μεν θα χτυπήσεις το σώμα του υιού σου με τη ράβδο, όμως δεν θα πεθάνει από αυτό· θα ελευθερώσεις ωστόσο την ψυχή του από την απώλεια και τον αιώνιο θάνατο)*»[Παροιμ.23,14]· και πάλι: «***Περιψύχων υἱὸν καταδεσμεύσει τραύματα αὐτοῦ****(:Εκείνος που παραχαϊδεύει και δεν παιδαγωγεί ορθώς το παιδί του, θα το ενθαρρύνει σε εκτροπές και έπειτα θα επιδέσει τις πληγές του)*»[Σοφ. Σειρ. 30,7].

Τούτο γίνεται στα στρατόπεδα. Αν δηλαδή ο στρατηγός, λυπούμενος για τους στρατιώτες, διατάζει να παραμένουν συνεχώς στην ασφάλεια του στρατοπέδου, μαζί με αυτούς χάνει και όσους βρίσκονται μέσα. «***Για να μη συμβαίνει λοιπόν αυτό και σε σας***», λέγει, «***πρέπει εσείς να είστε παρατεταγμένοι συνεχώς προς θάνατον****· καθόσον και τώρα πρόκειται να ανάπτει εκ νέου πόλεμος φοβερός*». **Μην καθίσεις λοιπόν μέσα, αλλά ας εξέρχεσαι και ας πολεμάς· και αν πέσεις στην παράταξη της μάχης, τότε έζησες**· διότι στην περίπτωση των αισθητών πολέμων εκείνος που είναι έτοιμος για σφαγή, αυτός πιο πολύ υπερισχύει των άλλων και είναι ακατάβλητος και φοβερότατος και στους εχθρούς, αν και βέβαια ο βασιλιάς προς χάριν του οποίου πολεμάει, δεν μπορεί μετά θάνατον να τον αναστήσει·**πολύ περισσότερο λοιπόν στην περίπτωση των πολέμων αυτών των πνευματικών, όταν υπάρχουν και τόσο πολλές ελπίδες αναστάσεως, αυτός που παραδίδει την ψυχή του στον θάνατο, θα τη σώσει** · κατά ένα μεν τρόπο, διότι δεν θα αιχμαλωτιστεί εύκολα· και κατά δεύτερον, διότι και αν πέσει, θα οδηγήσει αυτήν προς υψηλότερη ζωή.

Έπειτα, επειδή είπε ότι «***εκείνος ο οποίος θέλει να σώσει(τη ζωή του),θα τη χάσει, εκείνος όμως ο οποίος θα τη χάσει, θα τη σώσει*** » και στην πρώτη περίπτωση ανέφερε σωτηρία και απώλεια, **για να μη νομίσει κανείς ότι είναι της ίδιας αξίας η απώλεια και η σωτηρία στην πρώτη και στη δεύτερη περίπτωση**, αλλά να γνωρίσει καλώς ότι μεταξύ της σωτηρίας εκείνης και αυτής

τόση είναι η διαφορά, όση μεταξύ απωλείας και σωτηρίας· και εκ των αντιθέτων αποδεικνύοντας αυτά διαμιάς λέγει: **«*διότι, τι έχει να ωφεληθεί ο άνθρωπος, εάν κερδίσει τον κόσμο όλο, ζημιωθεί όμως την ψυχή του;* »**. Είδες πως η παρά το πρέπον σωτηρία της ζωής ισοδυναμεί με απώλεια, και χειρότερη μάλιστα από κάθε απώλεια, επειδή και αθεράπευτη είναι, εφόσον δεν υπάρχει κάτι που να μπορεί να την εξαγοράσει; «*Διότι μη μου λέγεις αυτό*», λέγει, «*ότι έσωσε τη ζωή του εκείνος ο οποίος διέφυγε τους τόσους μεγάλους κινδύνους, αλλά μαζί με τη ζωή του εσύ συναρίθμησε ότι κέρδισε και όλη την οικουμένη. Και τι το περισσότερο έχει να κερδίσει αυτός από αυτό, τη στιγμή που οδηγείται στην απώλεια η ίδια η ψυχή του; Πες μου, εάν έβλεπες τους δούλους σου να ζουν μέσα στην τρυφή, τον εαυτό σου όμως να ζει μέσα στα χειρότερα κακά, άραγε θα κερδίσεις κάτι από το ότι είσαι κύριός τους; Καθόλου. Τούτο λοιπόν σκέψου και για την ψυχή σου, όταν αυτή αναμένει τη μέλλουσα απώλεια, ενώ κατά την ίδια στιγμή το σώμα σου ζει μέσα στην πολυτέλεια και τον πλούτο*».

«*Τι είναι δυνατόν να δώσει ο άνθρωπος αντάλλαγμα της ψυχής του;* ». Πάλι επιμένει στο ίδιο. «*Μήπως*», λέγει, «*έχεις να δώσεις άλλη ψυχή αντί της ψυχής σου; Αν χάσεις βέβαια χρήματα, θα δώσεις χρήματα ή σπίτι ή δούλους ή οτιδήποτε άλλο εκ των υπαρχόντων σου· αν χάσεις όμως την ψυχή, άλλη ψυχή δεν θα μπορέσεις να προσφέρεις· αλλά* ***και αν έχεις δικό σου όλο τον κόσμο, και αν είσαι βασιλιάς ολόκληρης της οικουμένης, δεν θα μπορέσεις, και αν ακόμη καταβάλεις ως αντίτιμο όλα τα πράγματα της οικουμένης μαζί με αυτήν την οικουμένη, να αγοράσεις μια ψυχή****. Και τι το παράδοξο εάν τούτο συμβαίνει στην περίπτωση της ψυχής; Καθόσον και στο σώμα θα μπορούσε να δει κανείς να γίνεται τούτο. Και αν είσαι περιβεβλημένος αναρίθμητα διαδήματα, έχεις όμως εκ φύσεως ασθενικό σώμα και δυσθεράπευτο, δεν θα μπορέσεις, και αν ακόμη προσφέρεις όλη τη βασιλεία, να θεραπεύσεις το σώμα αυτό, και αν ακόμη προσθέσεις σε αυτήν αναρίθμητα σώματα και πόλεις και χρήματα. Τοιουτοτρόπως λοιπόν σκέψου και για την ψυχή· μάλλον και πολύ σοβαρότερα για την ψυχή, και* ***αφού αφήσεις στην άκρη όλα τα άλλα, σε αυτήν και τη δική της τη σωτηρία να δαπανάς όλη σου τη φροντίδα*».**

Μην παραμελείς λοιπόν τον εαυτό σου και όσα σε αφορούν προσωπικά για την αιωνιότητα, επειδή αφιερώνεις τη φροντίδα σου σε ξένα πράγματα, πράγμα που κάνουν οι πολλοί τώρα, μοιάζοντας προς αυτούς οι οποίοι εργάζονται στα μεταλλεία (ως κατάδικοι). Πράγματι, και εκείνοι κανένα όφελος δεν έχουν από την εργασία αυτή, ούτε από τον πλούτο· αντιθέτως, είναι μεγάλη η ζημία τους και διότι μοχθούν άσκοπα και διότι μοχθούν χάριν άλλων, χωρίς να αποκομίζουν τίποτα από τους ιδρώτες εκείνους που καθημερινά χύνουν και τους μεγάλους κόπους τους.

Υπάρχουν και τώρα πολλοί οι οποίοι τους μιμούνται, αυτοί που εργάζονται για να πλουτίσουν άλλοι· ή μάλλον εμείς και από αυτούς είμαστε αθλιότεροι, καθόσον

αναμένει εμάς και η γέεννα μετά τους κόπους αυτούς· **διότι σε εκείνους μεν ο θάνατος αποτελεί το τέρμα των ιδρώτων εκείνων· σε εμάς όμως ο θάνατος γίνεται αρχή αναρίθμητων κακών**. Εάν όμως έλεγες ότι απολαμβάνεις τους κόπους σου με το να πλουτίζεις, απόδειξέ μου ότι η ψυχή σου ευφραίνεται και ωφελείται και τότε θα πειστώ· διότι από όσα έχουμε, κυριότερο είναι η ψυχή **εάν όμως το σώμα παχαίνει, ενώ εκείνη φθείρεται, τίποτα δεν προσφέρει σε σένα η αφθονία αυτή**· όπως πράγματι, και όταν ευφραίνεται η δούλη, τίποτε δεν προσφέρει η ευημερία της υπηρέτριας προς την οικοδέσποινα που κινδυνεύει, έτσι ούτε και η ασθένεια του σώματος δεν θεραπεύεται από τη λαμπρότητα της στολής την οποία έχει ενδυθεί· αλλά θα σου πει πάλι ο Χριστός: «***Τι είναι δυνατόν να δώσει ο άνθρωπος αντάλλαγμα υπέρ της ψυχής του***;» προτρέποντάς σε **να στρέφεις συνεχώς την προσοχή σου προς εκείνη, και για μόνη αυτή να επιδεικνύεις όλο το ενδιαφέρον σου**.

Αφού τους ενέπνευσε λοιπόν τον φόβο με όλα αυτά, στη συνέχεια τούς παρηγορεί και με την υπενθύμιση των αγαθών που πρόκειται να λάβουν αιωνίως με τους αγώνες τους αυτούς: «***Μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ***(*:πράγματι, λοιπόν, κάθε άνθρωπος πρόκειται ή να χάσει ή να κερδίσει την ψυχή του· διότι πρόκειται ο υιός του ανθρώπου να έλθει περιβεβλημένος με τη δόξα του Πατέρα Του μαζί με τους αγγέλους Του, και τότε θα ανταμείψει τον καθένα ανάλογα με τις πράξεις του)*»[Ματθ.16,27]. Είδες πως **μία είναι η δόξα του Πατρός και του Υιού** ; Εάν λοιπόν η δόξα είναι μία, φανερό είναι **και ότι η ουσία είναι μία·** διότι εάν υπάρχει διαφορά δόξης σε μία ουσία [βλ. Α΄Κορ.15,41: «***ἄλλη γάρ δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ*** *(:διότι άλλη είναι η λαμπρότητα του ήλιου, και άλλη της σελήνης και άλλη η λαμπρότητα των αστεριών· διότι άστρο από άστρο διαφέρει κατά τη λάμψη)*»], παρά το ότι είναι μία η ουσία τους),πώς εκείνων των οποίων η δόξα είναι μία, η ουσία θα θεωρηθεί άλλη; Διότι δεν είπε ότι θα έλθει με δόξα *παρόμοια* με αυτήν, την οποία έχει και ο Πατέρας, για να μην υποπτευθείς πάλι κάποια διαφορά μεταξύ Τους· αλλά με σκοπό να δείξει την απόλυτη ακρίβεια, λέγει ότι θα έλθει περιβεβλημένος**με την ίδια τη δόξα του Πατρός**, ώστε να τη θεωρούμε μία και την αυτήν.

«*Γιατί λοιπόν, φοβάσαι, Πέτρε, όταν ακούς για θάνατο; Διότι τότε θα με δεις περιβεβλημένο τη δόξα του Πατρός. Εάν λοιπόν εγώ θα είμαι περιβεβλημένος με δόξα, και εσείς θα είστε*»(βλ. Ιω. 17,24: «***Πάτερ, οὓς δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ κἀκεῖνοι ὦσι μετ᾽ ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσι τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν ἣν δέδωκάς μοι, ὅτι ἠγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου***(:*Πάτερ, εκείνους που μου έχεις δώσει, θέλω, όπου είμαι εγώ, να είναι κι αυτοί μαζί μου, για να βλέπουν και να απολαμβάνουν τη δόξα μου, την οποία μου έδωσες προαιωνίως, διότι με αγάπησες προτού να θεμελιωθεί ο κόσμος˙ και η αγάπη Σου αυτή αποτελεί*

συγχρόνως και τη δόξα μου)»·διότι δεν θα παύσουν στην παρούσα ζωή τα δικά σας· αλλά θα σας αναμένει κάποιο άλλο καλύτερο τέλος.

Κι όμως παρά το ότι ανέφερε τα ευχάριστα, δεν αρκέστηκε μόνο σε αυτά, αλλά τα ανέμιξε και με τα φοβερά, με το να κάνει αναφορά**στο δικαστήριο εκείνο και τις αναπόφευκτες ευθύνες και την αμερόληπτη απόφαση και την αλάνθαστη κρίση**. Ασφαλώς δεν άφησε να φανεί ο λόγος μόνο μελαγχολικός, αλλά τον συνδύασε και με ευχάριστες ελπίδες· διότι δεν είπε ότι θα τιμωρήσει τότε αυτούς που αμάρτησαν, αλλά ότι «***θα αποδώσει στον καθένα σύμφωνα με τα έργα του***». Και έλεγε αυτό υπενθυμίζοντας όχι μόνο την τιμωρία στους αμαρτωλούς, αλλά και στους ενάρετους τα βραβεία και τους στεφάνους.

Αλλά ο Κύριος μεν είπε αυτά, για να ενισχύσει το ηθικό των ενάρετων ανθρώπων, εγώ όμως πάντοτε φρίττω ακούγοντας αυτά· διότι δεν είμαι μεταξύ των στεφανουμένων. Νομίζω επίσης ότι και άλλοι συμμετέχουν στον φόβο και την αγωνία μου· διότι ποιον δεν είναι ικανός να φοβίσει αυτός ο λόγος, αν τον συνειδητοποιήσει κανείς, και να τον κάνει να φρίττει, και να τον πείσει ότι**έχουμε ανάγκη σάκου μετανοίας και πολύ πιο μεγάλης νηστείας** και από τον λαό των Νινευιτών; Διότι **ο λόγος για εμάς δεν είναι περί καταστροφής πόλεως και του κοινού θανάτου, αλλά περί της αιωνίου κολάσεως και του ασβέστου πυρός.**

[…] Ας μοχθούμε λοιπόν αδιάκοπα όσο ζούμε, για να φανούμε και στον Θεό αρεστοί και στους ανθρώπους άμεμπτοι και να επιτύχουμε τα μέλλοντα αγαθά, δια της χάριτος και της φιλανθρωπίας του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, δια του οποίου και μετά του οποίου στον Πατέρα ανήκει η δόξα, η τιμή, η εξουσία, συγχρόνως στο Άγιο και ζωοποιό Πνεύμα, τώρα και πάντοτε και στους αιώνες των αιώνων. Γένοιτο.

ΠΗΓΕΣ:

- http://khazarzar.skeptik.net/pgm/PG_Migne/John%20Chrysostom_PG%2047-64/In%20Matthaeum.pdf
- Ιωάννου του Χρυσοστόμου Άπαντα τα έργα, *Υπόμνημα στο Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιον*, ομιλία ΝΕ΄, πατερικές εκδόσεις «Γρηγόριος ο Παλαμάς»(ΕΠΕ), εκδ. οίκος «Το Βυζάντιον», Θεσσαλονίκη 1979, τόμος 11, σελίδες 500-521.
- Βιβλιοθήκη των Ελλήνων, Άπαντα των αγίων Πατέρων, Ιωάννου Χρυσοστόμου έργα, τόμος 67, σελ. 62-78.
- Π. Τρεμπέλα, *Η Καινή Διαθήκη με σύντομη ερμηνεία* (απόδοση **στην κοινή νεοελληνική**), εκδόσεις αδελφότητος θεολόγων «Ο Σωτήρ», έκδοση τέταρτη, Αθήνα 2014.
- *Η Καινή Διαθήκη, Κείμενον και ερμηνευτική απόδοσις υπό Ιωάννου Κολιτσάρα*, εκδόσεις αδελφότητος θεολόγων «Η Ζωή», έκδοση τριακοστή

τρίτη, Αθήνα 2009.
- *Η Παλαιά Διαθήκη κατά τους εβδομήκοντα*, Κείμενον και σύντομος απόδοσις του νοήματος υπό Ιωάννου Κολιτσάρα, εκδόσεις αδελφότητος θεολόγων «Η Ζωή», έκδοση τέταρτη, Αθήνα 2005.
- Π.Τρεμπέλα, *Το Ψαλτήριον με σύντομη ερμηνεία*(απόδοση **στην κοινή νεοελληνική**), εκδόσεις αδελφότητος θεολόγων «Ο Σωτήρ», έκδοση τρίτη, Αθήνα 2016
- http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/tools/liddell-scott/index.html
- http://users.sch.gr/aiasgr/Palaia_Diathikh/Biblia/Palaia_Diathikh.htm
- http://users.sch.gr/aiasgr/Kainh_Diathikh/Biblia/Kainh_Diathikh.htm

(Επιμέλεια: Ελένη Λιναρδάκη, φιλόλογος)